

Єніна Г.В.

*старший викладач кафедри педагогіки та іноземної філології
Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця
м. Харків, Україна*

КОМП'ЮТЕРНИЙ ДИСКУРС ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ

Постановка проблеми. Тенденція розвитку сучасного суспільства, його яскраво виражена інформатизація зумовлює необхідність активного використання засобів масової комунікації в різних сферах людської діяльності. Сьогодні загально визнано, що основою переходу від індустріального етапу розвитку суспільства до інформаційного є комп'ютерні технології (КТ). Наслідком технічного прогресу є підвищення вимог до підготовки професійних кадрів, зокрема до рівня оволодіння ними іноземними мовами. З огляду на об'єктивні еволюційні процеси та зміни у суспільстві, навчання іноземним мовам слід розглядати як пріоритетне завдання, що зумовлюється розширенням міжнародних зв'язків України, інтерналізацією всіх сфер суспільного життя. Саме тому викладання іноземної мови тісно пов'язане з КТ, комп'ютерним дискурсом (е-комунікацією).

Метою є виокремлення критеріїв використання комп'ютерного дискурсу у викладанні іноземної мови.

Аналіз досліджень і публікацій. Сьогодні дослідження дискурсу є одним із провідних напрямків світових лінгвістичних студій. Наукові розвідки, присвячені аналізу дискурсу в англomовній науковій традиції можна умовно розділити на три основні групи:

1) розгляд лінгво-когнітивної структури дискурсу (Е.Гофман, У.Лабов, М.Хеллідей, Т.А.Ван-Дейк, П.Хоппер та ін.);

2) аналіз структури дискурсу з огляду на когнітивні особливості комунікантів (інтенції, наміри) (Р.Шенк, Р.Абельсон, Р.Манн, Д.Гордон, Дж.Лаккофф та ін.);

3) розгляд структури дискурсу з огляду на когнітивні особливості комунікантів (конверсаційний аналіз) (Г.Сакс, Е.Щеглов, Г.Джеферсон, Д.Танен, Дж.Синклер, М.Стаббс, Д.Шиффрін та ін.) [1].

Виклад основного матеріалу. В лінгвістичних студіях ХХІ ст. найбільш вживаними є чотири значення терміну "дискурс": 1) текст, висловлювання, занурені в конкретну соціокультурну ситуацію; 2) комунікативна ситуація, що інтегрує текст з іншими його складовими, "ситуація висловлювання", під якою поряд з текстом розуміється суб'єкт висловлювання; 3) тлумачення, що витікає з положення французької семіотичної традиції про тотожність дискурсу з мовленням, переважно усним; 4) тип дискурсивної практики [2, с. 36].

Найчастіше комунікативний процес в Інтернеті підтримується в текстовій формі. Значення текстового компонента в Інтернеті виходить на перший план. І, природно, лінгвістика тексту повинна відігравати першорядну роль у вивченні комунікативного простору Інтернет, як особливого середовища дії тексту.

На даний момент вже можна говорити про виникнення поряд з усної та письмової особливої третьої форми - електронної мережної мови, а також певного комунікативного середовища, яке вона обслуговує. Деякі лінгвісти говорять також і про появу віртуальної мовної особистості.

В останні роки з'явилося багато публікацій, які присвячено вивченню особливостей функціонування мережної мови, способів формування мережної ідентичності та презентації віртуальної особистості, протіканню мовних процесів в Інтернеті.

В англомовній науковій парадигмі для визначення електронної мови використовуються різні терміни: *e-language*, *netlingo*, *e-talk*, *geekspeak*, *netspeak*, *weblish*, а комунікативний простір її функціонування називають комп'ютерно-опосередкованою комунікацією СМС (*Computer Mediated Communication*). Термін СМС використовується в двох значеннях, позначаючи як функціональний різновид мови, так і особливе комунікативне середовище.

На пострадянському науковому просторі частіше вживається термін «мова Інтернету», а СМС позначається як електронна комунікація, віртуальна Інтернет-комунікація або ж комп'ютерний чи електронний дискурс.

Деякі дослідники СМС розрізняють поняття електронне спілкування та електронний дискурс, вважаючи друге більш вузьким поняттям, що описує мовні особливості комп'ютерного «текстового» спілкування. Таким чином, електронний дискурс є складовою частиною більш широкого поняття електронної комунікації.

Характеристики комп'ютерного дискурсу:

1. Наявність електронного каналу передачі. Головна умова існування моделі комунікації - канал передачі. Саме він надає комунікантам засоби для створення та сприйняття інформації. В мережевій комунікації використовується штучний канал передачі, де з одного боку знаходиться комп'ютер, а з іншого - сучасні технології зв'язку.

2. Опосередкованість. Дана характеристика комп'ютерного дискурсу впливає з самого терміна «комп'ютерно-опосередкована комунікація», оскільки спілкування між учасниками відбувається за допомогою технічних, електронних засобів зв'язку.

3. Дистанційність. Віддаленість учасників комп'ютерної комунікації один від одного і, як правило, відсутність безпосереднього візуального контакту між ними.

4. Гіпертекстуальність. Відображає особливість композиції мережевого тексту (нелінійність побудови), коли текст являє собою окремі блоки, а порядок їх сприйняття залежить від самого користувача.

5. Віртуальність. Знаковий, символічний характер комп'ютерно-опосередкованої взаємодії.

6. Анонімність. Учасники комп'ютерної комунікації спілкуються в режимі реального часу, але вони практично нічого не знають один про одного, окрім псевдоніма і тієї інформації, яку учасник повідомляє сам про себе.

7. Креолізованість. В мережевих текстах крім лінгвістичних також використовуються й паралінгвістичні засоби, такі як зображення, фотографії, а також активно використовуються різні шрифти, кольори, графічні символи тощо.

8. Емоційність. За браком візуального контакту, передача емоцій та почуттів відбувається за допомогою «смайлів» та інших невербальних засобів комунікації.

9. Типова неоднорідність. Основне розмежування типів дискурсів базується на протиставленні письмового та усного дискурсу. Подібно до них, комп'ютерний дискурс може бути персональним або особистісно-орієнтованим (листування електронною поштою, спілкування в чатах) та інституційним або статусно-орієнтованим (спілкування на конференціях, участь у форумах, рекламно-інформаційні дошки оголошень).

10. Жанрова неоднорідність. Загально-інформаційні жанри (новинні сайти), науково-освітні та спеціальні інформаційні жанри (електронні видання, наприклад, монографії, наукові статті, інтерактивні навчальні курси), художньо-літературні жанри, що містять оцифровані твори світової класики, а також літературні твори, які з самого початку створюються для публікації лише в глобальній мережі, так звана «мережература».

11. Комп'ютерна етика та етикет. Учасники наділені певним комунікативним статусом, який виявляється, підтримується та обігрується в процесі комунікації через спеціальні прийоми та навички, що може бути визначено як мережевий етикет. Мережева комунікація також контролюється правилами, які і називаються «Netiquette» або «мережевий» етикет [4].

Зважаючи на неоднорідну природу мережевої комунікації, її лінгвістичні особливості характеризується різними параметрами. До комплексної моделі Л.Ю.Щипициної входять такі параметри [3]:

Медійні параметри (оформлення жанру, гіпертекстуальність, синхронність, експліцитність та кількість комунікантів).

Прагматичні параметри, що характеризують ситуацію використання жанру (мета комунікації, хронотоп, тип адресата та автора).

Структурно-семантичні параметри, тобто опис його структурних елементів та змісту тексту конкретного жанру.

Мовні параметри. Конкретні мовні засоби, які використовуються в процесі створення текстів різних жанрів.

Об'єктивними педагогічними умовами використання комп'ютерних навчальних програм для контролю навчальних досягнень студентів, опанування іноземною мовою нами визначено наступні критерії: оволодіння комп'ютерної технікою, що виявляється як обов'язковий компонент професійної готовності фахівця і фактор його конкурентоспроможності на ринку праці, розробка і використання педагогічних програмних засобів для комп'ютерної підтримки студентів під час контролю їхньої навчально-пізнавальної діяльності в процесі вивчення іноземної мови; в) залучення майбутнього фахівця до спільної продуктивної діяльності по розробці і впровадженню комп'ютерних технологій, орієнтованих на отримання і контроль навчальних досягнень учнів.

Комп'ютерний дискурс та е-комунікація використовується викладачами та студентами під час практичних занять (використання Інтернету під час презентацій тощо), а також самостійної роботи та роботи з платформою Moodle.

Таким чином, сьогодення вимагає високопрофесійного, компетентного викладача, який би прагнув власної самореалізації у професійно-педагогічній діяльності, втілював сучасні принципи навчання і виховання, змінив сенс і характер стосунків викладача і студента, поважав суверенність особистості та одним з головних своїх завдань вважав виховання у студентів прагнення до саморозвитку і самореалізації за допомогою нових технологій.

Література:

1. Гудзь Н. О. Інтернет-дискурс як новий тип комунікації: структура, мовне оформлення, жанрові формати. Сучасні лінгвістичні студії : Навчальний посібник. / Н. О. Гудзь – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. – С. 61-87.

2. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации: Монографическое учебное пособие. / Е. А. Селиванова – К.:ЦУЛ, «Фитосоциоцентр», 2002. – 336 с.

3. Щипицина Л. Ю. Жанры компьютерно-опосредованной коммуникации: монография / Л. Ю. Щипицина. – Архангельск: Поморский университет, 2009. – 238 с

4. Crystal D. Language and the Internet / D.Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. –272 p.